

This is an electronic reprint of the original article. This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version: Hertell, H. ; Martikainen, S. & Saarikivi, C. (2018) Uutta osaamista täydennyskoulutuksella toisen asteen sosiaali- ja terveysalan opettajille. Työterveyslehti 3, 22-23.

UUTTA OSAAMISTA TÄYDENNYSKOULUTUKSELLA TOISEN ASTEEN SOSIAALI- JA TERVEYSALAN OPETTAJILLE

Laurea ammattikorkeakoulu ja Työterveyslaitos toteuttivat yhteistyössä valtakunnallisen täydennyskoulutuksen toisen asteen sosiaali- ja terveysalan opettajille. Koulutus toteutettiin Opetushallituksen rahoituksella. Täydennyskoulutuksen nimeksi muotoutui Lähihoitajan ennakoiva turvallisuus-, ergonomia- ja työhyvinvointiosaaminen – LETET.

LETET- täydennyskoulutus (15 op) muodostui kolmesta moduulista, joka toteutettiin vuoden 2017 aikana ja koulutus kesti vajaan vuoden. Koulutukseen osallistuneet opettajat suorittavat mm. Työterveyslaitoksen Potilassiirtojen Ergonomiakortti® -koulutuksen. Täydennyskoulutuksen tavoitteena oli lisätä toisen asteen sote-alan opettajien valmiuksia arvioida ja toteuttaa ennaltaehkäisevää turvallisuustyötä hoitotyössä. Lisäksi tavoitteena oli ennaltaehkäistä ja arvioida lähihoitajan työhön liittyviä fyysisiä riski- ja kuormitustekijöitä sekä tunnistaa työhyvinvointiin ja työkykyyn vaikuttavia tekijöitä hoitotyössä.

TULOKSET

TYÖTERVEYSHUOLTOLAKI JA KOKONAISSVALTAINEN, RISKIPERUSTEINEN TURVALLISUUS JA ENNALTAEHKÄISEVÄ TURVALLISUUSTYÖ

Ennaltaehkäisevän turvallisuustyön ensimmäisessä osiossa Sosiaali- ja terveysalan opettajat tutustuivat yhdessä oppilaiden kanssa Työterveyshuoltolakiin (1383/2001). Lain pohjalta he tekivät manuaalisen tai sähköisen käsittekartan, jossa oli huomioitu työnantajan sekä työntekijän oikeudet ja velvollisuudet. Opettajat ja oppilaat kokivat, että Työterveyshuoltolain sisällön avaaminen lisäsi tietoa ja ymmärrystä työntekijän sekä työnantajan vastuusta ja velvollisuudesta huolehtia terveydestä ja turvallisuudesta työssä. Lain tuntemus yhdistettiin myös vahvasti sote-alan yrittäjyyteen.

Moduulin toisessa osiossa lähihoitajan työtä tarkasteltiin kokonaisvaltaisen, riskiperusteisen turvallisuuden näkökulmasta. Koulutuksen osallistuneet opettajat yhdessä opiskelijoidensa kanssa tekivät pienryhmissä riskienarviointia työelämäkontekstissa. Ryhmät tunnistavat hoitotyössä kohdattavia turvallisuusriskejä kahdella erilaisella riskienarviointimenetelmällä, potentiaalisten ongelmien analyysin sekä Mitä jos -analyysin avulla. Käytännön esimerkkejä ryhmien arviointikohteista olivat muun muassa kotihoidon asiakkaan turvallisuusriskit, lähihoitajan yksintyöskentelyn riskit kotihoidossa, lähihoitajan riskit

päivystyspoliklinikalla, pyörätuolipotilaan suihkussa käynnin riskit, lääkähoidon riskit sekä päiväkodin ulkoilupihan turvallisuusriskit lasten ja aikuisten näkökulmasta. Lisäksi tarkasteltiin lähihoitajaopiskelijoiden työssäoppimiseen liittyviä riskejä.

Lähihoitajaopiskelijat pitivät erityisesti potentiaalisten ongelmien analyysistä, joka auttoi heidän mukaansa ajattelemaan asioita monipuolisesti ja kaikki osallistujat pääsivät tasapuolisesti osallistumaan riskien arviointiin. Tärkeäksi asiaksi koettiin myös se, että tunnistetut riskit kirjataan muistiin ja korjaavien toimien osalta määritellään, kuka tekee, mitä tekee ja milloin tekee. Jos näin ei tehdä, jäävät asiat yleensä hoitamatta. Riskienhallinnan teoria tukee opiskelijoiden havaintoja. Riskienhallinta on kiinteä osa organisaation kaikkea toimintaa, jossa otetaan huomioon sekä inhimilliset että kulttuurilliset tekijät. Riskienhallinta liittyy jokaisen organisaation jäsenen tehtäviin.

TYÖHYVINVOINTI JA TYÖSSÄ JAKSAMINEN

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö (2018) kuvaa työhyvinvointia kokonaisuutena, johon vaikuttavat työ ja siihen liittyvä mielekkäisyys, terveys, turvallisuus sekä hyvinvointi. Työhyvinvointi vaikuttaa työssäjaksamiseen ja sen on todettu olevan yhteydessä työhön sitoutumiseen, tuottavuuteen ja sairauspoissaoloihin. Työterveyslaitoksen tekemän Kunta 10 -seurantatutkimuksen (Työterveyslaitos 2017) mukaan kuntasektorilla tapahtuvat sote-muutokset ovat lisänneet sote-alan työntekijöiden epävarmuutta ja kokemusta siitä, että he eivät voi vaikuttaa muutoksiin riittävästi. Lähes 40 % sote-alan työntekijöistä kuvaa huolta työmäärästä, joka uhkaa nousta yli sietokyvyn.

Työhyvinvointi moduulin toisen osan tavoitteena oli tarkastella lähihoitajan työhyvinvoinnin ja työkyvyn edistämistä. Sisältöinä olivat työkyvyn eri osa-alueiden tarkastelu sekä omaan ammattiin liittyvien vaikutusten ja vaatimusten tunnistaminen. Tärkeää oli myös löytää keinoja työkyvyn ylläpitämiseen sekä tukea opettajia löytämään keinoja opiskelijoiden työhyvinvoinnin edistämiseksi jo opintojen aikana. Osiossa tarkasteltiin työuupumusta, myötätuntouupumusta, työn tekemiseen liittyvää tunneilmastoa sekä selviytymisstrategioita, jotka vaikuttavat eri kuormitustekijöiden säätelyyn ja työstä palautumiseen. Erityisesti myötätuntouupumuksen ja erilaisten selviytymisstrategioiden tarkastelu koettiin ryhmässä hyödylliseksi. Seminaaripäivän aikana koostetut tuotokset korostivat sitä, miten tärkeää on tukea opiskelijoita jo opintojen aikana sellaiseen itsereflektioon, joka lisää heidän tietoista kykyään säädellä omaa jaksamista ja työhyvinvointia vahvistavia osa-alueita.

Modulissa tarkasteltiin myös tunneilmastoon vaikuttavia tekijöitä ja niiden tunnistamista etenkin resilienssin ja mentalisaation kautta. Opettajat saivat pohtia yhdessä sitä, miten psyykkistä joustavuutta ja sopeutumista voisi kehittää. Lisäksi opettajat tutkivat psykologisen sopimuksen merkitystä sote-alalla ja miten se vaikuttaa työhön sitoutumiseen vastuiden, odotusten ja velvollisuuksien kautta, jota työntekijä liittyy omaan työhönsä ja työnantajansa.

Olakiven (2018) väitöstutkimuksessa todettiin, että hoitajat haluavat tulla nähdyksi aktiivisina, sitoutuneina ja motivoituneina työntekijöinä. Tämä haastaa lähihoitajia hankkimaan uutta osaamista. Psykologisen sopimuksen näkyväksi tekeminen on tärkeää myös siitä näkökulmasta, että se sitouttaa työntekijää työhön ilman erillistä lisäresurssia. Tutkimusten mukaan työssäjaksamista edistävät työntekijän vaikutusmahdollisuudet omaan työhön, hyvä tiedonkulku sekä työn ennustettavuus. Näillä on merkitystä myös itsetunnon sekä pystyvyyden vahvistamisessa, jotka vähentävät myös uupumisoireita.

Henna Hertell

Carita Saarikivi

Soili Martikainen

Eri tehtävien ja yhteisen keskustelun tuloksena koulutukseen osallistuneet opettajat kokivat saavansa tarpeellisia välineitä asioiden puheeksiottoon ja niiden työstämiseen omien opiskelijoidensa kanssa. Merkityksellisenä koettiin se, että opiskelijat saavat jo opiskelun aikana riittävästi tietoa työhyvinvoinnin lähtökohdista.

POHDINTA

Tulevaisuudessa lähihoitajan työhön ja koulutukseen kohdistuu voimakkaita muutostarpeita. Merkittävimmät muutokset ovat sote- ja maakunta-uudistus sekä ammatillisen koulutuksen reformi. Eri ammattiryhmien välillä tehdään tehtävän siirtoja ja vastuu kasvaa entisestään. Supistuvien resurssien vuoksi haastetta tuovat väestön ikääntyminen ja keskimääräisen eliniän kasvu. Muutostarvetta lisää väestön terveyserot, syrjäytyminen, kotihoidon lisääntyminen ja teknologian kehitys. Muita työhön vaikuttavia tulevaisuuden trendejä ovat globalisaation ja monikulttuurisuuden lisääntyminen.

Kelan tilaston (2018) mukaan pitkien sairauspoissaolojen osuus on lähtenyt jälleen kasvuun. Taustalla ovat erityisesti mielenterveyden häiriöihin liittyvät syyt. Erityisen huolestuttavaa on sote-alan työntekijöiden sairastavuus, jota voidaan pitää ongelmallisena tulevan sote-uudistuksen näkökulmasta. Opiskelijoiden hyvinvointiin tulisikin panostaa systemaattisesti läpi opintojen. Tätä voitaisiin tukea työhyvinvointiin liittyvien taitojen ohella myös tarkastelemalla psykologisen sopimuksen merkitystä.

Hoidon laadun on pystyttävä vastaamaan potilaiden ja asiakkaiden alati muuttuviin tarpeisiin. Ammattitaito on pidettävä korkeana ja koulutus laadukkaana. Nämä muutokset haastavat toisen asteen sosiaali- ja terveysalan opettajia ylläpitämään osaamistaan säännöllisesti. ●

Laurea-ammattikorkeakoulun lehtorit:

Henna Hertell, TiM, työterveyshoitaja

Soili Martikainen, TkT

Carita Saarikivi, TiM, psykoterapeutti YET

Artikkelin lähteet saatavissa STTHL:n toimistosta